

POUKE S RAPSKOG SKUPA ISTRAŽIVANJE UREDA DRŽAVNE PRAVOBRANITELJICE U

Otočna djeca jednaka samo na papiru

Prisutno je miješanje osobnih odnosa s profesionalnim, mnogima su nedostupni socijalna skrb i obiteljski centri, savjetodavna pomoć psihologa, defektologa..., slabe su autobusne veze, a izloženost nasilju, drogi i pedofiliji posebna je priča

Ira CUPAĆ MARKOVIĆ

Otoci su jednako-pravni dijelovi Hrvatske. Djeca na otocima imaju ista prava kao i djeca u drugim područjima, to im je zagarantirano Konvencijom o pravima djeteta, Ustavom, Zakonom o otocima, Nacionalnim programom razvika otoka. Ali, tako je samo na papiru. Život svakodnevno, naročito na malim i udaljenim otocima, potvrđuje kako ni djeca, kao ni ostali otočni stanovnici, ne da nisu jednakopravni, već su u mnogo čemu zaklinuti, a do ostvarenja svega onog što im je zakonima zagarantirano, dolaze uz teške muke, prepreke i poteškoće.

Što činiti kako bi se to promijenilo i kako osigurati resurse koji će otocnoj djeci pružiti jednake mogućnosti za razvoj njihovih potencijala, neka su od pitanja kojima su se bavili sudionici dvodnevno stručnog skupa »Jednake mogućnosti za djecu na otocima«, koji je u organizaciji Ureda državne pravobraniteljice za djecu, Mile Jelavić, ovaj tjedan održan u Rabu. Skup je okupio odgojitelje, učitelje, stručne suradnike u nastavi, predstavnike ministarstava, agencija, lokalne samouprave, a okupljenima se prvog dana rada skupa obratio i ministar Željko Jovanović, koji je među ostalim kazao kako je tema skupa jedna od niti vodilja ministarstva i cijele Vlade, čija je vizija Hrvatske u Europskoj uniji kao zemlje slobodnih ljudi, gospodarstva utemeljenog u znanju i društvu jednakih šansi, a svi tri cilja povezuje upravo obrazovanje. Zadatak ministarstva je za učenicima na

Skup su pratili i rapski učenici osnovne i srednje škole

NA UDARU DROGE I PEDOFILA

Dragan Josipović, policijski službenik za maloljetničku delinkvenciju iz Uprave kriminalističke policije MUP-a, iznio je niz podataka, ali i ukazao na deficit kadra, jer svega 230 djelatnika u 140 policijskih hrvatskih postaja radi na poslovima vezanim za maloljetničku delinkvenciju. Na otocima je situacija posebno složena jer su otočne postaje dodatno deficitarne kadrovima, mnoga mjesta uopće nisu svakodnevno »pokrivena« policijskim djelatnicima, već policija dolazi s kopna.

Zanimljivo je da je upravo nakon delikta nasilja na otocima došlo do promjene u protokolu u postupanju vezano za maloljetničko nasilje. Radi se o prestrašnom slučaju nasilja koji se dogodio u lošinskom Odgojnom domu 2004. godine, kada je jedan štićenik ustanove drugom nanio teške ozljede i na leđima mu nožem napisao »druker«.

Otoci su u specifičnim situacijama posebno ljeti, kada plaže postaju sve opasnija mjesta zbog prisutnosti pedofila. No, nisu problem samo stranci, već i domaći, a u pet koordiniranih akcija više policijskih uprava diljem Hrvatske, u čak četiri su počinitelji bili pedofili na otocima.

Na otocima se izdvaja i problem zlorabab droga, a prosjek u najvećem postotku podiže Novalja, odnosno Zrće. Naime, po podacima MUP-a u 2010. godini ukupno je počinjeno 73.328 kaznenih djela, od toga se na droge odnosi 7.784, što je udio od 10,6 posto. Na otocima je u isto vrijeme počinjeno ukupno 2.040 kaznenih djela, a 451 iz domena droga, što je 22,1 posto. U prošloj godini u RH ukupno je počinjeno 75.620 kaznenih djela, a na druge se odnosi 7.767 ili 10,3 posto, dok je istovremeno na otocima registrirano 1.799 kaznenih djela od čega 367 ili 20,4 posto iz područja zlorabab droga. Za devet mjeseci ove godine podaci su još porazniji. U Hrvatskoj je ukupno počinjeno 54.599 kaznenih djela, a 5.896 ili 10,5 posto su djela vezana uz droge, a na otocima je za to vrijeme ukupno 1.648 registriranih kaznenih djela, a 387 ili 23,5 posto ih je zbog zlorababab droga, što je udio čak 13 posto veći od hrvatskog prosjeka.

otocima osigura uvjete kako bi stekli što veća znanja, vještine i kompetencije, kazao je Jovanović.

Nedostaju stručnjaci

A ministar i njegovo, kao i sva druga ministarstva, jedinice regionalne i lokalne samouprave te sve institucije koje kroje standarde i pravila, a koja se direktno ili indirektno tiču djece, zapravo bi trebala imati pune ruke posla i, što je posebno važno, mnogo više međusobno surađivati, kako bi put ostvarenja jednakih mogućnosti za djecu na otocima bio što kraći. Naime, istraživanje koje je kroz četiri godine i posjetom 22 otoka obavila pravobraniteljica Mila Jelavić sa suradnicima, kazuje da je problema mnogo, ali tješi i to da se bilježe i mnogi pozitivni pomaci.

U prezentaciji koja je obuhvatila analizu obitelji i socijalne skrbi, zdravstvene zaštite, odgojno obrazovnih sadržaja, angažmana jedinica lokalne samouprave po pitanju stvaranja uvjeta za jednake mogućnosti razvoja djece na otocima, potom prometne povezanosti, kulturnih i aktivnosti slobodnog vremena, kao i probleme vezane uz djecu s teškoćama u razvoju, pravobraniteljica Jelavić navela je cijeli niz opažanja, među kojima je sigurno najveći problem što je na otocima sve manji broj obitelji s djecom.

Na otocima je velik utjecaj i miješanje osobnih odnosa s profesionalnim, na mnogima je nedostupna usluga socijalne skrbi i obiteljskih centara, nedostaje stručne podrške i savjetodavne pomoći psihologa, defektologa, socijalnih radnika, pravnika, školskih liječnika, pedijatra, stomatologa, pa su djeca

Dio sudionika dvodnevno skupa u Rabu

Na mnogim otocima nema autobusnog prijevoza, kina, kazališnih predstava, centara za mlade, igrališta, dvorana

7.133 učenika polazi otočne škole

KAZALO NA NIZ PROBLEMA KOJI PRATE ODRASTANJE I OBRAZOVANJE NA OTOCIMA

Djeca s malih i udaljenih otoka još više su zakinjuta u svojim pravima - detalj s Unija

prisiljena odlaziti na kopno, što su dodatna financijska i organizacijska opterećenja za roditelje. U otočnim školama velike su razlike u broju učenika, prostornim i kadrovskim uvjetima te u organizaciji rada. Na nekim otocima nema vrtića, niti srednjih škola, a sve je više škola koje su stavile ključ u bravu i uz to propadaju, umjesto da se prostori prenamijene i valjano valoriziraju na korist otočne zajednice. Neke su škole opremljene za tzv. e-nastavu, izvođenje nastave na daljinu putem videokonferencije, no jedino OŠ Marija Martinolića u Malom Lošinj tako održava redovnu nastavu iz pojedinih predmeta u svojim područnim školama na malim otocima.

Neprijavlivanje nasilja

U nekim, naročito manjim školama, zastupljen je nesučinući kadar, pa učiteljica npr. predaje sve osnovnoškolske predmete. Zbog skupoće i problema u organizaciji nastave, otočni prosvjetni kadar neredovito sudjeluje na struč-

nis usavršavanjima. Učitelji su slabo motivirani za rad na otoku zbog nedovoljnih financijskih i stambenih poticaja. U nekim otočnim školama djeca se ne mogu uključiti u slobodne aktivnosti u poslijepodnevne satima jer nemaju prijevoza na otoku, a kako dio učitelja otočnih škola odmah nakon nastave odlazi kući na kopno, djeci ni nema tko držati slobodne aktivnosti. Ima problema i sa školskim prijevozom jer su autobusi stari i derutni, neispravni, pa djeca kasne na nastavu.

Kako na mnogim otocima nema socijalne službe, niti policijskih ureda, uočeno je neprijavlivanje slučajeva nasilja i kršenja prava djece na dječjim tijelima. Prisutno je i nedovoljno sudjelovanje roditelja u obrazovanju djece, ima roditelja koji ne dolaze na informacije i roditeljske sastanke, prijenos informacija obavlja se po susjedstvu i kućama jer su svi u nekom odnosu, bilo rodbinskom ili susjedskom, i teško se razdvajaju profesionalne i privatne uloge, budući da je svatko sa svakim u ne-

AGENCIJA NA RASPOLAGANJU

Pomoćnik ravnatelja Agencije za odgoj i obrazovanje Darko Tot sudionicima skupa dao je posve konkretne podatke vezano za unapređivanje odgoja i obrazovanja na otocima. Dakle, Agencija zainteresiranima može pružiti stručno usavršavanje na otoku, potom na otok dovesti mobilni tim za potrebe dijagnosticanja i pomoći kod izrade prilagođenih i individualnih programa za djecu s teškoćama u razvoju. U slučajevima kada otoko djetetu s teškoćama u razvoju zbog nastavka srednjoškolskog obrazovanja treba na školovanje u neki centar na kopno, Agencija može pružiti logističku pomoć. Tot je posebno naglasio mogućnost pomoći zainteresiranim za kandidiranje programa europskim fondovima, gdje se posebno otočnim sredinama pruža velika mogućnost, a stručnjaci Agencije, ukoliko bude od interesa, doći će na otok i educirati kako izraditi programe.

kom privatnom odnosu. Na mnogim otocima nema kina, kazališnih predstava, centara za mlade, nedostaje dječjih igrališta, sportskih dvorana.

Mobilni timovi

- Unatoč učinjenim pomacima i dosadašnjim ulaganjima u otoko, ne prepoznajemo da je stvaranje kvalitetnijih uvjeta života na otocima istinski prioritet, a u mnogim područjima zaštite dječjih

prava još uvijek nije dosegnuta zadovoljavajuća razina, kazala je pravobraniteljica Mila Jelavić, a među preporukama s ciljem izjednačavanja prava djece na otocima s onima na kopnu, izdvojila je kako kod donošenja svih odluka treba voditi računa o najboljim interesima djeteta. Jedno od mogućih rješenja je osnivanje mobilnih timova stručnih suradnika za otočne škole ili se potrebna stručna podrška

potpuno ostvarivanje prava djece. Jelavić predlaže osigurati dobru prometnu povezanost otoka s kopnom i unutar otoka, i to po pristupačnim, odnosno besplatnoj cijeni karte za djecu. Traži i da se intenzivira policijska zaštita, posebno u ljetnim mjesecima. Posebno važnim smatra se intenzivirati međuresornu suradnju i razmjenu iskustava na otoku, kao i suradnju među otocima.

Mila Jelavić

PUNO KOMBINIRANIH RAZREDA

Hrvatsku u cjelini muči problem smanjenja broja djece, a što je na otocima još izraženije. Od 2006. do ove godine, u Hrvatskoj se broj učenika smanjio za ogromnih 44.098 daka. Od 333.644 učenika, njih 7.133 ili 2,1 posto polazi otočne škole. Oni su raspoređeni u 14 osnovnih matičnih škola i 31 područnu, a uz osnovne, na otocima je i 12 srednjih škola, koje polazi 2.536 učenika.

Po podacima Ministarstva prosvjete, idealna osnovna škola je ona s 400 učenika, a idealna srednja škola je s 800 učenika. Na otocima je najmanje idealnih, a najveći ekstremi su najmanja osnovna škola na Sućuraju sa svega 11 učenika i najveća otočna osnovna škola na Krku, koja u matičnoj i sedam područnih škola broji čak, 1.281 učenika. Na otocima je udio kombiniranih razrednih odjeljenja duplo veći od škola na kopnu, a polazi ih visokih 8,66 posto otočnih daka. Ima slučajeva gdje u kombiniranim odjeljenjima jedan učitelj predaje gradivo od prvog do osmog razreda, a razred polazi i po nekoliko daka. Na rapskom skupu moglo se čuti kako je ta činjenica za 21. stoljeće porazna. Ivan Tokić, ravnatelj OŠ »Grohote« sa Solte slikovito je komentirao, ljudi na Mjesec kreću graditi vikendice, a mi imamo kombinirana odjeljenja, to je nedopustivo, jer ako je odjeljenje formirano od svega dva razreda, mi smo djeci oduzeli pedeset posto obrazovno-odgojno sadržaja koji im pripada, kazao je Tokić.

Morena Damijanović, Željka Matovinović i Snježana Sučić prezentirale creske primiere

IPAK ZAPAZENI USPJESI

Ministar Željko Jovanović istaknuo je kako unatoč specifičnim i otežanim uvjetima u kojima djeluju, otočne škole postižu zapažene uspjehe i organiziraju brojne sadržaje, a među najuspješnijima i najaktivnijima su osnovne škole u Rabu, Visu, Malom Lošinj, Lastovu, u Pagu, Pučišćima, potom osnovna škola Nevidane, pa u Veloj luci i u Sućuraju.

POZITIVNI PRIMJERI

Da unatoč problemima i otegotnim okolnostima, djelatnici otočnih odgojno-obrazovnih ustanova rade s mnogo entuzijazma i volje, pokazali su primjeri pozitivne prakse, a takve su na rapskom skupu prezentirali Snježana Sučić i Morena Damijanović, ravnateljica i psihologinja Dječjeg vrtića »Girice« Cres te Vedrana Domaćinović, pedagoginja Dječjeg vrtića »Pahuljica« Rab, koje su predstavile uspješne primjere uključivanja djece s teškoćama u razvoju u redovit vrtićki program. Socijalna pedagoginja rapske OŠ Ivana Rabljanina prikazala je volonterski program pomoći u učenju, gdje učenici srednje, pomažu onima iz osnovne škole te aktivnosti Udruge za djecu i mlade Kocka. O sadržajima slobodnog vremena u gradu i OŠ Frana Petrića Cres, izlagala je pedagoginja Željka Matovinović. Ivana Medić predstavila je angažman više škole u izdavaštvu kojima se prednosti otoka osvješćuju kroz njegove kulturno-povijesne i prirodne vrijednosti. Sociologinja Sretna Roguljić iz Obiteljskog centra Splitsko-dalmatinske županije predstavila je projekt Trag na zidu, koji zajednički realiziraju djeca iz Splita i OŠ »Sućuraj«.